

Messadi

per la radunanza communal digls 27 da zarcladour 2022

Stimadas votantas, stimos votants

La suprastanza communal Az sottametta rapport e proposta per igls affars suandonts:

Tractanda 2

Rendachint 2021

Igl rendachint 2021 sa preschainta danovamaintg fitg positiv. Per tala raschung ègl sto pussebel da liquidar contribuziuns d'investiziun resp. contribuziuns da promoziun da CHF 775'679.00. Scu gio practitgia igls davos dus onns, vign utilisada ultra da chegl ena part digl surple d'antradas per ena prefinanziaziun da 2 miu. francs pertutgont igl project «construcziun nova dalla tgesa da scola primara» a Savognin. Er diversas antradas supplementaras ed expensas pi pitschnas tgi sto previa, on mano a chel bung resultat. Tar igl sectour da finanzas ègl sto pussebel da generar tar las taglias generalas antradas supplementaras da CHF 202'800.00, cumparaglea cugl onn avant e da CHF 583'500 cumparaglea cun igl preventiv. Tar las taglias spezialas èn las antradas per CHF 276'700.00 pi otas tg'igl onn avant e CHF 1'128'500.00 sur igl preventiv. Chel fatg pò neir attribuia principalmaintg alla taglia sen igl gudogn tras la vendita da bagnis immobigliars e sen la taglia da midada da mang.

Siva dalla cudischaziun dalla proposta menziunada soura pertutgont la prefinanziaziun dalla tgesa da scola primvara Grava sera igl rendachint cun en surple d'antradas da CHF 1'675'792.24.

Igl cumegn ò fatg investiziuns nettas da total CHF 4'034'360.00. Igl onn avant on munto las investiziuns nettas anc a CHF 2'732'002.00.

La bilantscha sera da tottas dus varts cun CHF 78'954'567.00. Igls meds liquids èn s'augmentos per 1.5 milliuns francs e montan igls 31-12-2021 a CHF 5'327'376.00. Igls impegnz finanziaals a lung termin on pudia neir redutgias igl onn 2021 per 1.6 milliuns francs e montan igls 31-12-2021 angal ple a CHF 34'000.00.

Igl rendachint è nia revidia scu igls davos onns digl post da revisiun extern Curia SA a Coira ed è nia catto per an urden. Igls detagls ins pò piglier or dall'annexa digl messadi, tgi cuntigna ena resumaziun dalla bilantscha per igls 31-12-2021, digl chint economic e chint d'investiziun 2021 ed ulteriouras infurmaziuns. D'observar èn er igls rapports digl post da revisiun e dalla cumischung da gestiun.

Igl rendachint 2021 detaglea cun l'aggiunta è activo sen nossa pagina d'internet www.surses.ch.

Proposta dalla suprastanza communal:

La suprastanza e la cumischung da gestiun proponan alla radunanza communal - sa basond segl rapport digl post da revisiun extern - da

- metter CHF 2'000'000.00 ainten la prefinanziaziun (capital agen) digl project "Construcziun nova dalla tgesa da scola primara" a Savognin; e da
- approvar igl rendachint 2021, tgi cumpeglia la bilantscha, igl chint economic, igl chint d'investiziun, igl chint dalla circulaziun digls daners ed agiunta, scu preschanto, e da dar discargia agls organs e collaboratourAs responsabels.

Tractanda 3

Rendachints davart projects d'investiziun terminos igl 2021: infurmaziun

La suprastaza communal da dat giu rapport davart igls projects d'investiziun terminos igl onn 2021.

a) Project d'investiziun «renovaziun lengias d'ovras Cantung Bel, Tinizong»

La radunanza communal da digls 14-12-2020 è approvada en credit da CHF 140'000.00 (incl. TPV) per renovar las lengias d'ovras tar igl Cantung Bel a Tinizong. An spezial la viglia lengia d'ava è neida renovada per evitar an futur rottadeiras digl conduct da beischels.

Igls costs totals montan tenor rendachint final CHF 115'708.00. Igl credit approvado è nia sotpasso per radond 17% resp. CHF 24'292.00.

b) Project d'investiziun «sanaziun Veia Radons, Tigia»

Per sanar la veia communal Veia Radons sen igl toc a Tigia è la radunanza communal da digls 14-12-2020 approvada en credit brut da CHF 200'000.00 (incl. TPV). La part sbuada dalla veia è neida sanada e schlargada en po. An chel connex ins è er schlargada la punt existenta.

Igls costs totals montan tenor rendachint final a CHF 213'414.00. Igl credit approvado è nia surpaso per radond 7% resp. CHF 13'414.00.

c) Project d'investiziun «sanaziun Veia Segantini Savognin»

Per sanar la Veia Segantini a Savognin è la radunanza communal da digls 14-12-2020 approvada en credit brut da CHF 250'000.00 (incl. TPV). La Veia Segantini era an possess privat ed è neida surpigleida digl cumegn sainza indemnizaziun. An connex cun la sanaziun ins è sano er las lengias d'ovras existentas e construia la drenascha da nov cun sistem da separaziun.

Igls costs totals montan tenor rendachint final a CHF 216'279.00. Igl credit approvado è nia sotpasso per 13.5% resp. CHF 33'721.00.

d) Project d'investiziun «sanaziun Veia Dual Riom»

Per sanar la Veia Dual a Riom è la radunanza communal da digls 14-12-2020 approvada en credit brut da CHF 620'000.00 (incl. TPV). An connex cun la sanaziun ins è renovado er las legias d'ovras communalas e construia la drenascha da nov cun sistem da separaziun.

Igls costs totals montan tenor rendachint final a CHF 492'097.00. Igl credit approvado è nia sotpasso per radond 20% resp. CHF 127'903.00. La raschung per esser sot prietsch è tg'ins è betg gia da sanar divers meirs existents per lung dalla veia.

e) Project d'investiziun «plazza da rimnar roba verda Davos Fallung Savognin»

La radunanza communal da digls 14-12-2020 è approvada igl credit brut da CHF 170'000.00 (incl. TPV) per far la plazza da rimnar roba verda a Davos Fallung, Savognin. Per adampleir las prescripziuns legalas ègl sto da far ena plazza da rimnada an beton per la roba verda.

Igls costs totals montan tenor rendachint final CHF 117'340.00. Igl credit approvado è nia sotpasso per 31% resp. CHF 52'660.00. Igls muteivs persiva èn tgi las lavours sanitaras (canal) ve digl bietg existent èn betg neidas fatgas e tg'ins è renunztgia da far en tetg sur la plazza da rimnar roba verda.

f) Project d'investiziun «sanaziun veia Talvangas - Cresta da Lai - Pro Barlegn»

La radunanza communal da digls 05-10-2020 è approvada en credit brut da CHF 930'000.00 (incl. TPV.) per sanar la veia da Talvangas - Cresta da Lai - Pro Barlegn. I sa tracta per part d'ena veia da gôt e per tala raschung on cantun e confederaziun subvenziunada ena part dalla sanaziun.

Igls costs totals montan tenor rendachint final a CHF 751'800.00. Igl credit approvo è nia sotpasso per radond 19% resp. CHF 178'200.00. Las subvenziuns da cantun e confederaziun montan a CHF 223'337.00.

Tractanda 4

Contract cun la Corporaziun Alp Faller pertutgont la cessiun gratuita da gôt, veias, sendas, pros e pastgira ainten la Val da Faller (Mulegns) agl cumegn da Surses

La Corporaziun Alp Faller posseda las parcelas nr. 9905, nr. 9906, nr. 9907, nr. 9911 e 9923. Ella prevei da ceder chellas parcelas resp. part da chellas, gratuitamaintg agl cumegn da Surses. Las tractativas correspondentas tranter la corporaziun ed igl cumegn per surpiglier igl gôt e la veia da Mulegns a Faller (anfignen Plang) vignan manadas gio siva da divers onns.

Ossa è nia elaboro en contract da cessiun correspondent. La radunanza generala dalla Corporaziun Alp Faller ò gio approvo la cessiun dallas parcelas menziunadas soura agl cumegn da Surses. Er igl Departamaint d'infrastructura, energieia e mobilitad digl Grischun, scu post responsabel, ò consantia agl transferimaint da proprietad dalla parcella da gôt nr. 9923 agl cumegn da Surses.

Igl contract da cessiun sa referescha an detagl allas parcelas suandontas:

- part dalla parcella nr. 9905: veia a Mulegns, Spadel, cun surfatscha da radond 250 m² (chella surfatscha vign incorporada ainten la parcella nr. 9907);
- parcella nr. 9906: veia, senda, pro e taragn nuncultivo a Mulegns, Seglias, cun surfatscha da 1'412 m²;
- parcella nr. 9907: veia e senda a Mulegns, Prada Davos, cun surfatscha da 460 m²;
- parcella nr. 9911: veia e senda a Mulegns, Plang, cun surfatscha da 2'330 m²;
- part dalla parcella nr. 9923: gôt, pastgira, veia e senda a Mulegns, Val da Faller, cun surfatscha da 1'733'614 m² (chella surfatscha vign registrada aint igl codesch funsil scu parcella nova nr. 9965).

La veia da Mulegns ainten la Val da Faller anfignen Tga e las veias dalla Corporaziun Alp Faller da Tga anfignen Plang ed Arnoz servan ultra digl scopo agricol e forestal er anc ad oters scopos, scu p.ex. pigl turissem, per survegilar igl provedimaint d'ava ed igl antgaschamaint d'ava, per l'ovra idraulica cun ava da beber scu per equipar bietgs temporars privats.

Igl cumegn da Surses ò d'indemnisar la Corporaziun Alp Faller an nigna furma per igl transferimaint da proprietad. Scu menziuno all'antschatta vignan las parcelas cedidas gratuitamaintg.

Basa legala

Tenor art. 30 cefra 6 dalla constituziun communal è la radunanza communal cumpetenta da cumprar, vender ed impinar bagns immobigliars scu er conceder u deliberar servituts e grevezzas funsilas, schinavant tgi las cumpetenzas finanzialas tenor cefra 3, vot deir CHF 2'000'000.00, vignan betg surpassadas.

L'antrada an possess dallas parcelas tgi vignan cedidas succeda per data dalla sottascripziun digl contract da cessiun.

Ponderaziuns dalla suprastanza communal da surpiglier las parcelas

Cun surpiglier las parcelas da veia an sies possess survign igl cumegn la pussanza esclusiva da disponer dalla surfatscha da veia e decida cotras davart igl dretg d'utilisaziun, igl mantignamaint ed en'eventuala renovaziun dallas veias. Cun oters plets, igl cumegn acquista igl tetel giuridic per saveir metter a disposiziun la veia all'utilisaziun publica.

Ena persunga privata na so betg ple scumandar igl passadi. Persiva è igl cumegn obliia da surpiglier igl mantignamaint e la responsabladad da proprietari dall'ovra. A lunga vista vot igl cumegn acquistar igl possess da tot las veias tgi vignan duvradas digl cumegnesser, u aglmanc survagneir igl dretg da passar a pe e cun vehichels. Cotras vign reglo da moda giuridica igl dretg d'utilisaziun pero er l'obligaziun digl mantignamaint. Uscheia vign er reglada la finanziaziun d'eventualas renovaziuns dallas veias correspondentas. D'acquistar an possess las veias è percheigl la strategia digl cumegn, vurdo a lunga vista.

Cun surpiglier la parcella da gôt survign igl cumegn igl dretg exclusiv da disponer e da decider davart igl adiever digl gôt, aint igl rom digl dretg surordino. Ins stò betg ple dumandar la lubientscha a persungas privatas. Las proceduras davaintan pi simplas. Gio oz administreschan igls selvicultours communalis igl gôt per incumbensa dalla corporaziun. Siva administrescha igl cumegn chel gôt sez.

Proposta dalla suprastanza communal:

La suprastanza propona alla radunanza communal da consanteir all'intenziun dalla Corporaziun Alp Faller da ceder agl cumegn da Surses las parcelas nr. 9905 (part), nr. 9906, nr. 9911 e nr. 9923 (part) sen territori digl anteriour cumegn da Mulegns e d'approvar an chel senn igl contract da cessiun correspondent.

Tractanda 5

Contract da servitut persunala cun la Corporaziun Alp Faller pertutgont conceder an favour digl cumegn da Surses igls dretgs publics da passar a pe e cun vehichels sen las veias dallas parcelas nr. 9905, nr. 9908 e nr. 9923 (territori Val da Faller, Mulegns)

Chel affar stat an connex cun igl contract da cessiun menziuno an tractanda 4.

Igl contract da servitut persunala preschaint pertotga la concessiun da dretgs publics an favour digl cumegn da Surses da passar a pe e cun vehichels sen veias e sendas sen parcelas nr. 9905, 9908 e 9923. Chellas parcelas èn an possess dalla Corporaziun Alp Faller. Cun far chel contract survign igl cumegn igl dretg da passar a pe e cun vehichels sainza restricziuns sen las veias e sendas dallas parcelas menziunadas. Las parcelas restan pero - cun excepziun dallas parts da surfatscha tgi vignan cedeidas tenor tractanda 4 - an possess dalla Corporaziun Alp Faller.

Igl cumegn da Surses (possessour digl dretg da servitut) pò conservar, sanar, mantigneir e renovar las veias existentas. I vign desistia da fixar ulteriours detagls an connex cun en'eventuala renovaziun dallas veias e sendas, vot deir davart ena renovaziun vign decidia pir sen basa da projects e stemas da costs. Cura tgi chegl è igl cass, vign igl gremi cumpetent digl cumegn a decider davart igl credit correspondent.

Cun la resalva dallas expectoraziuns menziunadas soura davart lavours da mantignamaint preveidas e digls costs tgi vignan spitgias, dastga la Corporaziun Alp Faller (possessoura dallas parcelas cun grevezza digl dretg da servitut) realisar senza lavours da mantignamaint cun costs da max. CHF 2'000.00 per cass – a cost digl cumegn da Surses. Las lavours dastgan pero neir realisadas pir siva l'approvaziun digl cumegn da Surses.

Igl cumegn da Surses s'obliescha da mantigneir las veias e sendas pertutgeidas digl contract da servitut an bung stadi, agl senn dalla practica communal. Igl costs tgi resultan per sanaziuns e renovaziuns vignan repartias tenor la legislaziun communal da davart la participaziun da costs e tenor la practica communal.

La radunanza generala dalla Corporaziun Alp Faller ò approvo igl preschaint contract da servitut persunala pertutgont la concessiun digls dretgs publics da passar a pe e cun vehichels.

Ponderaziuns dalla suprastanza communal per far igl contract da servitut persunala

Cun conceder agl cumegn da Surses igl dretg public da passar a pe e cun vehichels sen las veias e sendas menziunadas survign lez igl tetel giuridic per nizigier chellas ed igl dretg, da las metter a disposiziun agl cumegnesser, sainza tg'igls possessours digl taragn pon relascher en scumond. Persiva è igl cumegn obliia da mantigneir e da reglar l'utilisaziun dalla veia. Scu menziuno soura, vign contanschia cotras la siertad da dretg per tot igls pertutgias ed igl è a lunga vista ainten la strategia digl cumegn d'acquistar tot las veias tgi vignan duvradas dalla publicitad, u da survagneir aglmanc igl dretg da pudeir nizigier ellas. Considero igl fatg tgi existan gist divers interess publics per mantigneir an bung stadi las veias, ègl necessari e raschunevel pigl cumegn da sierar la posiziun giuridica.

Proposta dalla suprastanza communal:

La suprastanza propona alla radunanza communal d'approvar igl contract da servitut persunala cun la Corporaziun Alp Faller pertutgont la concessiun da dretgs publics an favour digl cumegn da Surses da passar a pe e cun vehichels sen las veias dallas parcellas nr. 9905, 9908 e 9923 (Val da Faller, Mulegns).

Tractanda 6

Moziun per migliurar la participaziun politica sen scalem communal

A caschung dalla radunanza communal digls 25 d'avregl 2022 ò la votanta Yasmine Bastug inoltro ena moziun per migliurar la participaziun politica sen scalem communal.

Cuntign dalla moziun

La moziunaria constatescha tgi la participaziun allas radunanzas communalas seia per part fitg bassa. Raschungs persiva veia ella diversas, scu p.ex.

- tar mintga famiglia cun unfants possa sa participar mintgamai angal ena persunga, percheigl tg'igls unfants vegian da neir tgiros a tgesa;
- persungas tgi lavouran ainten la gastronomia, hotellareia, tgira u an otras professiuns, tgi on li durant la radunanza communal, seian mademamaintg sclos dalla participaziun politica;
- persungas tgi vegian nign auto e vegian betg la pussebladad da turnar a tgesa siva la radunanza communal;
- dimorantAs durant l'emda, tgi geian p.ex. a stibgier a Turitg u persungas tgi seian gist an vacanzas.

La radunanza communal represchainta en instrumaint impurtant dalla participaziun politica e percheigl stoptga neir promoveida la pussebladad d'ena participaziun schi gronda scu pussebel. Igl migliuramaint dalla participaziun possa neir contanschia betg angal cun l'introducziun da votaziuns all'urna, mabagn er per exaimpel cun organisar la tgira d'unfants durant las radunzas communalas, cun ena purscheida supplementara digl traffic public, cun ena votaziun all'urna tar referendum facultativs u cun stgaffeir la pussebladad da votar an scretg, per persungas tgi èn impedeidas da far part alla radunanza communal.

La suprastanza duess neir incumbensada d'examinar per mangs dalla radunanza communal, tge model da participaziun tgi seia igl pi adatto per igl cumegn da Surses, e cheigl cun risguardar igls basigns dallas singulas vischnancas e dallas problematicas menziunadas soura. Alla populaziun duess neir sottamessa ena soluziun fatga sen maseira per igl cumegn, tgi promova e pussibilitescha la participaziun politica.

Basa legala per inoltrar ena moziun

Tenor art. 22 dalla constituziun communal Surses ò mintga persunga cun dretg da votar igl dretg da far propostas tar la radunanza communal per affars tgi na figureschan betg sen la glista da tractandas. Ena tala proposta ò da neir acceptada dalla radunanza communal, per tgi la suprastanza communal vegia da neir activa an tgossa.

Schi la radunanza communal daclera ena moziun scu relevanta, ò la suprastanza da sottametter alla radunanza communal la proposta ansemen cun en rapport ainfer seis meis.

Posiziun dalla suprastanza communal

Considero las ponderaziuns suandontas dattigl ord vista dalla suprastanza communal pigl mument nign muteiv da declarar la moziun scu relevanta.

- La suprastanza ò per mangs d'elaborar la revisiun dalla constituziun communal. Chella revisiun vign sottamessa igl amprem semester 2023 agl cumegn d'urna per l'approvaziun. Tranter oter èn preveisas las adattaziuns suandontas:
 - l'organisaziun communal e las cumpetenzas digls singuls organs comunals ed an spezial dalla radunanza communal e digl cumegn d'urna vignan regladas da nov cun la revisiun dalla constituziun communal. Igl affars tgi on da neir reglos an cumpetenza digl cumegn d'urna vignan augmentos, schinavant tgi chegl è pussebel..
- I vign renuntgia d'organisar igl transport alla radunanza communal e puspe anavos a tgesa. Chegl er alla basa d'experienceschas fatgas dad oters cumegns fusiunos. Igl cumegn porscha pero da coordinar la pussebladad da carar cun ensatgi oter. Persungas tgi dovrà ena cuminanza da carar resp. persungas tgi porschan ena tala, duessan s'annuntgier tar l'administraziun communal. Chella coordinescha alloura igls eventuals viadis. I vign pero preciso tgi exista nign dretg all'organisaziun d'en transport. Legrevlamaintg pò pero neir constato tg'igl ageid tranter vaschigns funcziunescha bagn. Chels tgi vottan sa participar alla radunanza communal, cattan la veia da s'organisar sasezs.
- A parteir digl 1. da fanadour 2022 vign l'ovra electrica da Bivio (Impianti elettrici Bivio) a metter a disposiziun alla populaziun en auto electric, tgi pò neir duvro sen reservaziun. La purscheida è limitada sen en onn. Schi las experienceschas mossan tgi chella purscheida corresponda agl basigns dalla populaziun, pò igl cumegn ponderar d'introduer e schlarger ena tala «purscheida da mobilitad».
- La purscheida d'ena tgira d'unfants externa las seiras da radunanzas comunals na pò betg esser tgossa digl cumegn. Tar la tgira d'unfants durant la radunanza communal sa tractigl d'ena maseira organisatorica, tgi stò star ainten la responsablidad digls genitours. I vign randia attent alla «plazza digitala» (Crossiety), tg'igl cumegn ò introduia ansemen cun l'uniun «Anavant Surses». Chella piazza digitala porscha fitg bungs sarvetschs per tschartger p.ex. ena persunga da tgira, ena purscheida per carar an cuminanza, u oter.

Facit:

La revisiun dalla constituziun communal è an fasa d'elaboraziun e vign sottamessa igl amprem semester 2023 per l'approvaziun agl cumegn d'urna. Cun la revisiun vignan proponedas diversas maseiras per migliurar la participaziun politica. Siva la preschentaziun digl sboz da revisiun survign la populaziun la pussebladad da piglier posiziun sen las midadas preveidas.

Las propostas menziunadas dalla moziunaria an sia moziun pon neir risguardadas ainten la revisiun dalla constituziun communal, sainza tgi la moziun ò da neir acceptada dalla radunanza communal. Da tractar da moda parallela la moziun e la revisiun dalla constituziun communal caschungha lavour administrativa supplementara sainza purtar en nez supplementar. Percheigl duess neir desistia da declarar la moziun scu relevanta.

Proposta dalla radunanza communal:

La suprastanza propona alla radunanza communal, sa basond sen las explicaziuns menziunadas soura, da betg declarar scu relevanta la moziun inoltrada dalla votanta Yasmine Bastug per migliurar la partiaciaziun politica sen scalem communal.

Tractanda 7

Lescha da sepultura e santieri digl cumegn da Surses: infurmaziun

Aint igl contract da fusiun è stipulo tg'igl cumegn fusiuno ò d'unifitgier schi spert scu pussebel la sia legislaziun. Anfignen tar la messa an vigour respectiva, applitgescha la suprastanza communal, scu dretg transitoric, per igl territori digls cumegns uriunds lour leschas tgi èn anc an vigour.

Ena gronda part dalla legislaziun è gio neida unifitgeida. Ossa ò la suprastanza er elaboro la lescha da sepultura e santieri digl cumegn da Surses. L'elaboraziun da chella lescha è betg stada simpla. D'ena vart percheigl tgi sa tracta d'ena temativca cun grondas emoziuns e dall'otra vart, percheigl tgi dat grondas differenzas an cheigl tgi pertotga las practicas digls anteriours cumegns.

La lescha da sepultura e santieri digl cumegn da Surses regla la sepultura dallas defunctas e digls defuncts sen igls santieris publics digl cumegn da Surses a Bivio, Cunter, Marmorera, Mulegns, Parsonz, Riom, Rona, Salouf, Savognin, Sur e Tinizong.

Igls divers cumegns-baselgia an Surses on gio survagnia igl sboz dalla nova lescha da sepultura e santieri, tgi vign preschanto alla radunanza communal, per cunaschientscha e cun la pussebladad da piglier posiziun tar tal. Igl termin per piglier posiziun è betg anc spiro.

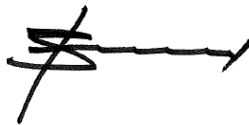
A caschung dalla radunanza communal convocada vign la lescha preschantada per infurmaziun e cun dar la pussebladad alla populaziun d'inoltrar an scretg propostas e giaveischs alla suprastanza communal, anfignen igl pi tard igls 31 da fanadour 2022. La lescha da sepultura e santieri digl cumegn da Surses vign sottamessa prubablamaintg igl sagond semester 2022 per l'approvaziun alla radunanza communal.

Tinizong, igls 14 da zarcladour 2022

Per la suprastanza communal Surses:

Leo Thomann
mastral

Beat Jenal
scrivant da cumegn